

Motion till riksdagen
2011/12:Ju342

av **Lena Olsson m.fl. (V)**

Häkten

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Bakgrund.....	2
4	Sjukvård i svenska häkten.....	2
5	Restriktioner.....	3
6	Förbjud placering av barn i häkte.....	4

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sjukvård i häkten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över tillämpningen av restriktioner vid häktning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn inte bör placeras i häkte.

3 Bakgrund

Sverige har tillträtt flera konventioner för förebyggande av tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning både på FN-nivå och på regional nivå. De sittande regeringarna har genom åren fört dialog med tre expertkommittéer inom ramen för dessa konventioner. Under de två senaste åren har alla tre konventionsorganen antagit slutsatser eller publicerat rapporter om villkoren i Sverige. Detta är också något som skett regelbundet genom åren.

Denna motion fokuserar på förhållandena på de svenska häktena och på den kritik som riktats mot dessa genom årens lopp. Frågor som rör fångelser tas upp i annan motion. Den kritik som framförts av de expertkommittéer som granskat Sverige genom åren har handlat om exempelvis långa isoleringstider, hårda restriktioner, brist på sjukvårdsresurser, långa häktningstider och inte minst möjlighet till överprövning av fattade beslut. Det är allvarlig kritik som framförts, och för att följa upp denna har Vänsterpartiet bett riksdagens utredningstjänst (RUT) gå igenom vilka förändringar som gjorts och hur dessa förhåller sig till de olika rapporterna. Det kan konstateras att en del ändringar i lagstiftningen gjorts men att dessa inte alltid fått det genomslag som förväntats. Det finns dessutom mer att göra. Denna motion kommer att beröra två områden där Sverige mött kritik och även frågan om barn som placeras i häkte. Det är en fråga där bl.a. också Barnombudsmannen engagerat sig.

4 Sjukvård i svenska häkten

Det finns allvarliga indikationer på att förhållandena i svenska häkten behöver förbättras och att det är bråttom. Som ett exempel kan nämnas att det i skrivande stund, augusti 2011, begåtts tre självmord i svenska häkten under innevarande år. Därutöver har ett antal allvarliga självmordsförsök avbrutits. Enligt Kriminalvårdens statistik handlar det om cirka 130 fall av allvarliga självskadefall varje år. Därutöver sker dödsfall av annan orsak i landets häkten. En del av dessa skulle kanske kunna ha förhindrats med adekvat medicinsk vård.

Det finns också exempel och andra allvarliga incidenter som härrör från bristande medicinsk eller liknande vård.

Kriminalvården har ett pågående arbete med frågor som rör suicid. Det är självklart för klientens skull men också för att skapa en värdig arbetsmiljö för de anställda. Kriminalvården beskriver i sina egna dokument häktena som en riskmiljö. Inte sällan beror detta på att personer som sitter häktade riskerar att hamna i depression eller liknande tillstånd. Dock är antagligen den vanligaste riskfaktorn att personer som sitter häktade befinner sig i akut avgiftning på grund av missbruk av narkotika, anabola steroider eller andra droger. Att genomgå en sådan hastig avgiftning utan adekvat medicinsk tillsyn kan vara ett livshotande tillstånd i sig.

Utöver de akuta medicinska tillstånden är såväl isoleringen som det faktum att du misstänks för brott situationer som skapar trauman. Det är oerhört viktigt att häktespersonalen är väl förberedd men också att det finns tillgång till olika typer av vårdande personal. Det kan handla om andlig, psykisk och medicinsk vård. För att utredningen och senare rättegång ska bli så effektiva och rättssäkra som möjligt måste den häktade behandlas med bästa möjliga omvårdnad och omsorg.

I den kritik som framförts från Europarådet mot svenska häkten har man bl.a. konstaterat att personer i svenska häkten har för dålig tillgång till medicinsk personal. Man har också konstaterat att detta kan vara en orsak till de många självmord och andra destruktiva handlingar som sker i häkte. Det bör därför göras en förstärkning när det gäller tillgång till sjukvård i häkte. Regeringen bör få i uppdrag att återkomma med förslag på reglering som syftar till att stärka tillgången till sjukvård för häktade. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Restriktioner

Ett annat område där kritiken mot Sverige genom åren varit både hård och omfattande är i fråga om restriktioner. Användandet av restriktioner för häktade personer har omfattat såväl kritik som rekommendationer från konventionsorganen. Rekommendationerna har varit inriktade på det sammantagna bruket av restriktionerna samt deras längd.

Genom åren har denna kritik lett till att olika reformer genomförts. Det har handlat om att domstolen ska ha tillgång till relevant information och att den häktade ska ges reell möjlighet att överklaga restriktionerna. I den utredning som RUT tagit fram inför denna motion framgår att de genomförda reformerna inte gett önskat resultat och inte sällan har ny kritik riktats mot Sverige vid nästkommande inspektion.

Att sitta i häkte med restriktioner ökar riskerna för den intagne. Då han eller hon inte kan delta i eventuell daglig sysselsättning kan det innebära att han eller hon tvingas vara i sin cell 23 timmar per dygn. En timmes enskild promenad i en rastgård kan knappast ses som en lösning på den isolering detta

Fel! Okänt namn på

skapar. Inte heller den senaste reformen på området som beslutades så sent som förra riksdagsåret kommer att förändra denna situation.

Vänsterpartiet tycker att det är skrämmande att en rättsstat som Sverige under snart 20 år inte lyckats komma till rätta med denna fråga. Detta trots omfattande och upprepad kritik från flera internationella organ som gjort inspektioner i de svenska häktena. Regeringen bör snarast återkomma med förslag om åtgärder för att rätta till de brister som påtalats av konventionsorganen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Förbjud placering av barn i häkte

Ibland händer det otänkbara att barn under 18 år misstänks för så allvarliga brott att de omgående måste omhändertas av det allmänna under utredning och i avvaktan på eventuell dom. Kriterierna för detta är samma som för vuxna men Vänsterpartiet anser inte att det därför är nödvändigt att placera barn i häkte.

Som beskrivits ovan har de svenska häktena fått kritik från ett antal internationella övervakningsorgan. Isoleringen och det stundtals tuffa klimatet som vittnas om är ingen lämplig miljö för omhändertagande och påverkan av en mycket ung person i kris. En undersökning som gjort av Barnombudsmannen visar att det på några av landets största häkten förvisso finns särskilda ungdomsavdelningar och att det på några andra finns särskild ungdomsverksamhet men det är långt ifrån tillgängligt för alla. Inte heller är det tillräckligt. Att en ung person som hamnar i häkte är extra utsatt för den stress exempelvis isolering innebär är självklart.

Vänsterpartiet anser att barn ska behandlas med särskild varsamhet i ett civiliserat samhälle. Det gäller även för barn som misstänks för brott. Vi anser därför att det skyndsamt ska tas fram ett förslag som innebär att barn som misstänks för brott som kräver häktning placeras i en miljö som är särskilt anpassad för dessa. Ett förbud bör införas mot att placera barn i häkte med den isolering m.m. som det innebär. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 1 oktober 2011

Lena Olsson (V)

Bengt Berg (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Marianne Berg (V)

Eva Olofsson (V)